

JOULUSYMBOLIIKKA

Esitelmä 25.12.1909

Joulua, kuten tiedämme, vietetään kristikunnassa suuren Mestarin Jeesuksen Kristuksen syntymän muistoksi, ja samalla sillä ajatellaan vertauskuvallisesti koko sitä lunastustyötä, jonka arvellaan tapahtuneen, kun Jumala lähetti ainokaisen poikansa maan päälle, eli niinkuin myös sanotaan, astui itse alas maan päälle ja pelasti ihmiskunnan pahan vallasta.

Tämä on joulunvietto kristikunnassa, vaikka se on tullut niin yleiseksi tavaksi, etteivät monet joulua viettäessään ensinkään ajattele, mitä sillä tarkotetaan.

Mutta meidän aikanamme on paljon ihmisiä, jotka ovat alkaneet syvemmin ajatella näitä asioita ja epäillen kysyä: onko todella ollut tuolaista lunastustyötä? onko Jumala Jeesuksen Kristuksen muodossa astunut alas maan päälle? Vieläpä monet suorastaan arvelevat, ettei sellaista ihmistä, miksi Jeesusta Kristusta kuvataan, ole ensinkään ollut olemassa tai että hän ainakin on ollut sellainen kuin muutkin ihmiset, ainoastaan jalompi ja nerokkaampi. Sen mukaan ei hänen syntymälläänkään ole mitään erikoista merkitystä.

Jos kysytään neuvoa vertailevalta uskontotutkimukselta, mistä on syntynyt joulun vietto, niin se opettaa sen hämmästyttävän tosiasian, ettei kristikunta ole tätä juhlaa keksinyt vaan että sitä aina on vietetty maan päällä. Kaikissa kansoissa ja kaikkina aikoina on vietetty tätä joulujuhlaa jonkun suuren jumalallisen ihmisen syntymän muistoksi. Vieläpä on näitä ihmisiä suorastaan kutsuttu Vapahtajiksi ja usein sanottu, että itse Jumala on astunut maan päälle pelastamaan ihmiskuntaa pahan vallasta.

Tiedetäänpä historiallisesti, ettei kristikunnassa suinkaan tätä juhlaa Kristuksen syntymän muistoksi ole aina vietetty joulukuun 25 p:nä. Ei olleenkaan tiedetä, minä vuoden päivänä Kristus syntyi maailmaan. Tunnettu Jumaluusoppinut Farrar sanoo teoksessaan "Jeesuksen Elämä": "Kaikki yritykset Jeesuksen syntymän kuukauden ja päivän määräämiseksi ovat hyödyttömiä. Ei ole olemassa minkäänlaisia päivämääriä, joiden avulla voisimme sen määrätä edes suunnilleenkaan". Syntymäjuhlia vietettiin kyllä jo varhain, mutta eri aikoina vuodesta.

Vasta v. 337 paavi Julius I määräsi, että joulua aina oli vietettävä 25 p:nä joulukuuta. Ja miksikä? Kirkkoisä Krysostomos kirjottaa: "Siksi päiväksi (25 p:ksi jouluk.) määrättiin lopullisesti Roomassa Kristuksen syntymän viettäminen, jotta samalla aikaa kuin pakanat puuhasivat

omia juhlamenojansa (n. k. *Brumalia*), kristityt voisivat häiriintymättöminä viettää juhlaansa”. Historiantutkija Gibbon sanoo teoksessaan ”Rooman valtakunnan häviö”: ”Roomalaiset kristityt, jotka olivat yhtä tietämättömiä kuin heidän veljensä Kristuksen todellisen syntymän päivämäärästä, määräsivät tuon juhlaansa pidettäväksi 25 p:nä joulukuuta, *Brumalian* eli talvipäivänseisauksen aikana, jolloin pakanat vuosittain juhlivat auringon syntyä”. Sitä päivää kutsuttiin nimellä *Natalis Solis Invicti* eli ”voittamattoman auringon syntymäpäivä”.

Mutta ei ainoastaan Rooman valtakunnassa tätä päivää juhlittu vaan muissa uskonnoissa voidaan vielä selvemmin huomata, kuinka tätä päivää vietettiin jonkun suuren Vapahtajan muistoksi. Niinpä esim. Persiassa vapahtajan Mithran, valon jumalan, syntymän juhlaa vietettiin joulukuun 25 p:nä. Egyptissä Osiriksen ja Isiksen pojan, Horuksen syntymäjuhla oli joulukuun 26 p:nä. Silloin kannettiin näytteillä pienen Horus-lapsen kuvaa, jota kansa kumarsi ja palveli. Samalla tavalla vielä tänä päivänä katolisissa maissa jouluna kannetaan Kristus-lapsen kuvaa, *il bambino*, ja sitä palvellaan. Vanhassa Meksikossa vietettiin juhlaa vapahtajan Quetzalcoatlin muistoksi ja aztekien luona talvipäiväseisauksen aikana juhlittiin auringon syntymää.

Vanhat skandinaavilaiset viettivät tätä samaa päivää Odinin ylijumalan ja Frejan pojan Freirin muistoksi. Muinaisessa Kreikassa juhlittiin Bakkuksen Zeun pojan syntymäpäivää 25 p:nä joulukuuta. Tiedetään myös historiallisesti, että vanhassa Syyriassa tänä päivänä vietettiin juhlaa Adoniksen syntymän muistoksi. Intiassa tätä päivää kutsuttiin ”kaikkien jumalien aamuksi”. Silloin ei erityisesti ajateltu yhtä vapahtajaa vaan kaikkia jumalia ja silloin ihmiset kukittivat talonsa ja antoivat lahjoja toisilleen. Me tiedämme myös, että vanhat kelttiläiset sytyttivät tulia joulukuun 25 p:nä.

Näin vanhoja uskontoja tutkittaessa huomataan, että kaikkina aikoina on pidetty talvipäivänseisausta pyhänä. Se päivä on myös useimmiten vietetty jonkun vapahtajan syntymän muistoksi.

Silloin kysymme: miksikä juuri tämä päivä on valittu? Eiväthän suinkaan kaikkien kansojen vapahtajat ole sinä päivänä todella syntyneet? Se päivä valittiin sentähden, ettei se ollut ainoastaan historiallinen muistojuhla vaan myös vertauskuvallinen juhla. Niinhän kristitytkin uskovat, että se osaksi on muistojuhla, mutta osaksi vertauskuvallinen.

Onko tällä päivällä todella mitään historiallista merkitystä? Onko tuollaisia suuria ihmisiä, vapahtajia, ollut maan päällä? Kristitty on valmis sanomaan, että hänen vapahtajansa epäilemättä on ollut, mutta muut, joita myös on sanottu vapahtajiksi, ovat olleet vain heikkoja, syntisiä ihmisiä. Ja kuitenkin on heitä muistettu jumalallisina olentoina, ja heistä on kerrottu samanlaisia asioita kuin Jeesuksesta. Useimmat heis-

tä ovat syntyneet neitseestä – niin kerrotaan – ja he ovat käyneet ympäri saarnaamassa, parantamassa ja auttamassa. Kuoltuaan he ovat astuneet alas helvettiin sieluja pelastamaan, ja sitten nousseet kuolleitten valtakunnasta taivaaseen. Miksikä kaikista on kerrottu tällä tavalla? Onko Jumala monta kertaa esiintynyt maan päällä vai ovatko kaikki kansat tietäneet tuosta lunastuksesta?

Kristityllä ei ole mitään sanottavana näiden tosiasioiden edessä. Hän ei voi niitä selittää eikä myöskään pyyhkäistä pois. Ainoastaan teosofinen ja salatieteellinen tutkimus selvittää tämän pulman. Se lausuu, että Jumala, maailmankaikkeuden Jumaluus, ei ole koskaan ollut maan päällä eikä olisi voinutkaan olla, koska se täyttää kaiken ja kaikki elämä on Hänessä. Mutta maan päälle on totisesti syntynyt suuria, jumalallisia ihmisiä, jotka ovat olleet suoranaudessa yhteydessä Elämän suuren salaisuuden kanssa, ja ovat puhuneet tiedosta eikä kuulemisesta. He ovat esiintyneet jumalallisella voimalla ja tehneet jumalallisia töitä. Ihmiskunta ei ole hylätty, ei jätetty yksin kulkemaan, eikä ole mitään ”pakanoita”, ei eroa pelastettujen ja pelastamattomien välillä; on ainoastaan suuri joukko ihmisiä, pantuina yhdessä elämään saman maan päälle. Ja aina on näillä ollut käsitystä jostakin suuresta jumalallisesta ihmisestä, joka on heitä auttanut tietoon siitä, mitä elämä on.

Voimme pitää historiallisesti todistettuna, että tällaisia suuria jumalallisia ihmisiä on elänyt maan päällä.

Mutta tämä joulujuhla ei ole ainoastaan historiallinen muistomerkki vaan myös vertauskuvallinen. Juuri syntymäpäivän asettaminen joulukuun 25 p:ksi on viittaus sen vertauskuvalliseen merkitykseen. Se on valittu sentähden, että luonto on suuri vertauskuva henkisestä elämästä, ja luonto juuri tänä päivänä viettää suurta juhlaa. Luonto silloin riemuitsee auringon syntymisestä, sillä me tiedämme, että päivät ovat lyhenneet, yöt yhä pidenneet tähän päivään asti. Mutta talvipäivänseisauksessa on pimeyden valta murrettu, valo on tullut takaisin, aurinko on syntynyt uudestaan. Sentähden tätä päivää Roomassa kutsuttiin ”voittamattoman auringon syntymäpäiväksi”. Rahvaan mielestä, joka ei syvemmin ajatellut, se oli vain kaunis vertauskuvallinen juhla siitä, että taas saatettiin ruveta toivomaan kesän lähenemistä. Siitä asti tulee ikäänkuin suurempi mahdollisuus elää ja tulla toimeen maan päällä.

Mutta tämä päivä ei ole ainoastaan juhla fyysillisen valon kunniaksi. Fyysilliset tosiasiat muistuttavat henkisiä tosiasioita. Siksi on joulun vietolla vielä syvempi merkitys. Valo ei ole näet ainoastaan fyysillistä laatua, vaan valo on kolmea laatua: fyysillinen eli ulkonainen valo, järjen valo ja hengen valo.

Jos ajattelemme eläinmaailmaa, voisimme sitä kutsua pimeydeksi, koska eläintä hallitsee ainoastaan sokea vaisto, vietti, himo. Meidän

kannaltamme se on pimeyttä, koska siinä ei ole mitään tietoa vaan se elämä tapahtuu aivankuin luonnon pakosta jonkun vietin tai himon sysäyksestä. Ihmisenkin elämää kutsutaan pimeydeksi, jos ainoastaan luonnolliset vaistot ja vietit sitä ohjaavat ja sysäävät minne tahansa. Ja miksikä niin? Sentähden että ihminen ei silloin käytä järjen valoa.

On ollut sellainenkin aika ihmiskunnan historiassa, jolloin ei vielä ollut järjen valoa vaan ihmiset olivat eläinten kannalla. Ja todellakin oli merkillinen tapahtuma jokaisen ihmisen historiassa, kun järki hänessä heräsi.

Mistä sitten on syntynyt järki? Voidaan ajatella, että se on vähitellen luonnon pakosta ja ulkonaisten vaikutusten voimasta herännyt. Mutta se, mikä tällä tavoin syntyy, on ainoastaan alempi, maallinen ymmärrys, joka ei ole kuolematon eikä kysy mitään suurempia asioita vaan palvelee ainoastaan himoja ja viettejä. Sitävastoin on meillä sisäsämme myös se merkillinen järki, joka tahtoo ylöspäin, katsoo jumalallisia asioita, ja kysyy, mikä elämä on. Se järki ei ole voinut syntyä maan tomusta ja aineellisten molekyylien yhteentörmäyksestä. Kaikissa uskonnoissa sanotaankin, että ihmisen järki on jumalallista alkuperää. Järjen tuli on taivaasta ryöstetty, kertovat kreikkalaiset Prometheustarussa.

Kristinuskossakin, vaikkei sitä aina ole huomattu, puhutaan siitä valosta, joka loistaa ihmisen sisällä. Jeesus puhuu Isästä ja pojasta. Isä Jumala on se salaisuus, joka on kaiken takana ja kaiken pyrkimyksen loppumäärä. Mikä on se Isä? Se on rakkaus, "Jumala on rakkaus". Se Isä, joka on kaiken takana ja jonka helmaan meidän täytyy pyrkiä, on rakkaus. Voiko eläin pyrkiä sen luo? Ei, vaan yksin ihminen, jolla on järjen valo. Sentähden sanoo Kristus: "ainoastaan pojan kautta voitte tulla Isän luo". "Ei kukaan voi tulla Isän luo vaan minun kauttani". Kuka on se "poika", se "minä"? Se järjen valo. Niinkuin Isä on täydellinen rakkaus, niin Jumalan Poika yhdeltä kannalta katsoen on järjen valo.

Jumala on se suuri rakkaus, joka kaikkia hallitsee ja helmassaan ylläpitää, mutta toiselta puolen se maailman valo, joka loistaa pimeydessä ja jota maailma ei tunne. Tämä maailman valo on astunut alas ihmiskuntaan ja pelastaa jokaisen ihmisen himojen vallasta, pahan orjuudesta. Järki on ottanut asuntonsa ihmisen henkeen ja sentähden he ovat järkeviä olentoja, sentähden Jeesus sanoo, että me kaikki olemme jumalia, Jumalan poikia. Ihmisen pojaksi kutsuu Jeesus myös järkeä ihmisesä, ja sentähden hän sanoo: "korottakaa ihmisen poika" s. o. nostakaa järki sisässänne ylös - ei alempi, itsekäs ymmärrys vaan se järki, joka ymmärtää, että rakkaus on kaikkea hallitseva. Järki on ainoa, joka voi meidät viedä rakkauden Jumalan luo. Korottakaa tämä järki, olkaa ihmisen poikia, nouskaa himojenne, viettienne, vaistojenne yläpuolelle, kohotkaa astralisesta pimeydestä mentaliseen järjen valoon!

Jeesus viittaa tällä opillaan siihen, että meissä jokaisessa on Jumalan elämä ja järjen valo. Se on meissä pienenä, se on vain ”ihmisen poikana” eikä vielä ”Jumalan poikana”. Mutta se on sama valo, sama Jumalan poika, ja me voimme tulla itsetietoisesti siksi, mitä me jo sisäisesti salaisuudessa olemme. Sentähden eräs kirkkoisä, pyhä Ambrorius sanoo: ”Tulkaa siksi, mitä olette”. Se merkitsee: teissä on maailman valo, järki, ottakaa se täydellisesti vastaan, silloin ja ainoastaan silloin voitte pelastua eläimellisyydestä.

Tiedämme, että järjen avulla voimme todella nousta himollisen mi-nämme yli. Joulukin on vertauskuvallinen juhla muistoksi siitä, että me kaikki ihmiset olemme päässeet osallisiksi jumalallisesta järjestä. Mutta Isästä Jumalasta lähtee muutakin kuin järjen valo. Siitä tulee myös korkein valo, hengen valo.

Niinkuin älyn pimeys on tietämättömyyttä, niin on henkinen pimeys itsekkyyks ja synti. Eläin ei tee syntiä, eläin on vain viettiensä hallitsema, ja järki siitä pelastaa. Mutta ihminen, vaikka hänessä onkin järki, voi sittenkin tahtoa itsekkyyttä, tahtoa paha. Ihminen voi olla syntinen olento, kuten uskonnot sanovat. Me emme suinkaan ole täydellisiä vaan vaellamme henkisessä pimeydessä ja pahassa tahdossa. Kuinka siitä voimme pelastua? Siitä pelastumme ainoastaan siten, että Jumalan elämän korkeampi puoli astuu alas meidän sisäämme ja täyttää meidät, ja tämä on Jumalan rakkaus. Sitä kutsutaan Kristukseksi ihmisessä. Ainoastaan se voi meidät lopullisesti pelastaa itsekkyydestä. Kun Kristus syntyy ihmisessä, niin hän nostaa ihmisen pois tavallisesta eläin-ihmisyydestä todelliseen ihmisyyteen.

Mutta ennen sitä tulee ihmisen sielussaan toivoa ja ikävöidä Kristusta. Ja mitä hän silloin ikävöi? Täydellisyyden puhtautta, synnittömyyttä, ja sitä, että hän voisi niinkuin Jumala rakastaa. Kuinka me sitten jaksamme täydellisyyttä ikävöidä? Kuinka todellisuudessa jaksamme tahtoa tulla jumalaksi? Emme jaksakaan, ennenkuin järkemme on määrättyyn kohtaan kehittynyt, ennenkuin olemme siksi paljon elämää kokeneet ja ymmärtäneet, että olemme väsyneet pahaan, väsyneet tuottamaan kärsimyksiä toisillemme, väsyneet itse turhaan kärsimään. Miksikä minä kärsin? kysyy jokainen lopulta itseltään. Ja hän huomaa: minä kärsin sentähden: että minussa itsessäni on jotakin itsekästä, jolla riipun pahassa kiinni, ja sentähden kärsin. Ja samalla me myös väsymme tuottamaan kärsimyksiä toisillemme. Päinvastoin tahtoisimme synnyttää onnea ja iloa maailmaan, tahtoisimme tehdä muitakin onnellisiksi, niinkuin itse kaipaamme onnea. Ihmisessä, kun hän on elämää syvemmältä nähnyt, herää halu, ettei hänen enää tarvitsisi tehdä paha ja saattaa kärsimyksiä maailmaan. Hän toivoo, että voisi olla niin voimakas ja viisas, ettei itse kärsisi, ja niin puhdas ja epätsekäs, ettei tuottaisi muille kärsimystä vaan ainoastaan onnea ja iloa.

Kun hän tätä toivoo, silloin vähitellen lähenee aika, jolloin Kristus on hänessä syntyvä. Kristus syntyy häneen ja täyttää hänet silloin Jumalan rakkaudella, ja siitä hetkestä lähtien, jolloin Jumalan rakkaus on hänen sisässään herännyt, hän huomaa, kuinka hän vapautuu itsekkyydestä, puhdistuu ja nousee.

Hänen omat kärsimyksensä eivät enää häneen koske. Ne voivat kenties tuntua hänelle, mutta ne ovat kuitenkin nyt hänen ulkopuolellaan. Hänen sisimmässä sisässään on syntynyt Kristus, siellä on rauhan tyyssija. Ja hän huomaa, että vähä vähältä hänelle myönnetään se merkittävä etuoikeus, että hän voi hiukkasen onnea luoda ympärilleen maailmaan.

Kun jumalallinen valo, Kristus, ihmisessä syntyy, silloin kaikki arvotukset ratkaistaan, silloin ainoastaan hengen valo hänestä säteilee, joka on pyhä ja puhdas tahto.

Siis joulun vietolla on suuri vertauskuvallinen merkitys. Se ei ole ainoastaan historiallinen muistojuhla suuren vapahtajamme syntymäpäivän viettämiseksi, vaan myös vertauskuvallinen hetki. Osaksi se on vertauskuva järjen valon syntymisen muistoksi, osaksi juhla, joka ennustaa sitä päivää, jolloin Kristus – Jumalan rakkaus – ihmisessä syntyy.

Myöskin tuo historiallinen juhla on samalla profetallinen. Se muistuttaa mieleemme, että vastedeskin on vapahtajia syntyvä maailmaan. On tuleva sellaisia ihmisiä, jotka pienen verran nostavat koko ihmiskuntaa. Voimme sanoa, että nytkin joulujuhla muistuttaa sitä suurta tapausta, joka ei ole niinkään kaukana, jolloin Kristus henkilönä on uudestaan syntyvä maan päälle. Ympäri maailman odotetaan nykyään, että Kristus tulee takaisin. Henkimaailmasta, sisäisistä, korkeista piireistä on jo sanoma kuulunut, että taas on astuva vapahtaja maan päälle, taas on koittava sellainen aika ihmiskunnalle, jolloin annetaan uusi suuri sysäys henkistä elämää kohti.